

SURA YA TATU

SEKTA ZA UZALISHAJI

Kilimo

(Kilimo cha kisasa ndio msingi wa uchumi wa kisasa)

30. Kilimo ndio msingi wa uchumi wetu na kina nafasi ya kimkakati katika modenaizesheni ya uchumi wa Tanzania. Kilimo cha kisasa ni sharti muhimu katika kujenga msingi wa uchumi wa kisasa.

Kilimo cha Tanzania kina matatizo yafuatayo:-

- (a) Wakulima walio wengi hawazijui na hawazitekelezi kanuni za kilimo bora za mazao wanayoyalima hivyo kilimo chao hakina tija na mavuno yao ni kidogo.
- (b) Wakulima wetu kwa wastani wanalima vishamba vidogo vidogo.
- (c) Wakulima wetu wanategemea zana duni za jadi na hasa jembe la mkono.
- (d) Upatikanaji wa mbegu bora na mbolea haujawa na mfumo wa uhakika na matumizi yake hayajaenea kwa wakulima.
- (d) Karibu kazi zote za kilimo zinategemea nguvukazi ya binadamu hasa ya wanawake.
- (f) Maji ya mvua yanaendelea kuachwa yaende baharini badala ya kuyakinga kwenye visima, malambo na mabwawa kwa matumizi ya watu, mifugo na kilimo cha umwagiliaji.

31. Ili uchumi wa nchi yetu ukue kwa kiwango cha asilimia kumi ifikapo mwaka 2010 lazima kilimo kifikie ukuaji wa angalau asilimia ishirini ifikapo mwaka huo. Kwa lengo la kufikia kiwango hicho cha ukuaji wa kilimo ifikapo mwaka 2010, CCM itachukua hatua zifuatazo:-

- (a) Itazielekeza Serikali kwa kutumia uongozi shirikishi kuwafikishia wakulima vijijini maarifa yanayohusu kanuni za kilimo bora cha mazao wayalimayo na elimu juu ya hifadhi ya udongo kwa kushirikiana na asasi za wananchi na mashirika yasiyo ya kiserikali n.k.
- (b) Serikali zitaelekezwa kubuni mpango kabambe wa kueneza matumizi ya plau za kuvutwa na maksai nchini kote ukiondoa kule ambako mazingira hayaruhusu. Kila mkoa na kila wilaya itatakiwa kuwa na mpango wenye

malengo yanayopimika kuelekea kwenye kueneza matumizi ya plau nchini kote,

- (c) Kilimo cha kisasa lazima kimpunguzie mkulima na hasa mwanamke harubu ya kazi za kubeba mizigo, kutwanga, kukoboa na kusaga nafaka, n.k. CCM itazitaka Serikali kusimamia, kuwezesha na kushawishi kuenezwa kwa **utengenezaji na upatikanaji wa mikokoteni ya kuvutwa na wanyama na vinu vya kisasa vya kukobolea na kusagia nafaka.**
- (d) Mbegu bora na mbolea ni pembejeo zenye umuhimu wa kwanza katika mageuzi ya kilimo na kuongeza tija. CCM katika kipindi cha Ilani hii itazitaka Serikali kuchukua hatua za dhati za kuweka utaratibu wenye uhakika wa upatikanaji wa mbegu bora na mbolea na wa kuzifikisha waliko wakulima kwa kushirikisha serikali za mitaa, vyama vya ushirika na watu binafsi. Aidha, utaratibu wa Serikali kutoa ruzuku ya mbolea utaimarishwa na kulenga zaidi kwenye kukuza uzalishaji katika kilimo kuliko manufaa ya kibiashara pekee. Vile vile, utatazamwa uwezekano wa kutoa ruzuku ya mbegu bora ili kuwavutia wakulima wengi zaidi kuzitumia. Serikali itatakiwa kusimamia kwa karibu utekelezaji wa azma ya kurejesha utengenezaji wa mbolea nchini.
- (e) Ili kilimo kitoe mchango wa uhakika katika ukuaji wa uchumi kwa kasi zaidi, Serikali zitatakiwa kuhimiza na kutoa vivutio, zawadi na tuzo kwa mikoa na wilaya ambazo wakulima wake wataweza kuongeza maradufu tija ya mazao yanayovunwa kwa eka katika kipindi cha Ilani hii. Msisitizo utawekwa kwenye mazao ya mahindi, mpunga, migomba, maharagwe na kunde, pamba, tumbaku, chai, kahawa na korosho. Njia bora ya kulitekeleza hili ni kwa kuweka taratibu za mashindano ya kilimo kati ya vijiji, kata, tarafa, wilaya na mikoa.
- (f) CCM itazitaka Serikali Kuu na serikali za mitaa kutoa kipaumbele zaidi katika suala la kilimo cha umwagiliaji maji, msisitizo ukiwa kwenye miradi midogo na ya kati ikiwa ni pamoja na kuandaa mifumo ya uvunaji wa maji ya mvua na kuchimba mabwawa ili kuimarisha kilimo cha umwagiliaji maji.
- (g) Serikali zitakuwa na wajibu wa kuwasaidia na kuwahimiza watu binafsi wenye uwezo wakope matrekta kwa ajili ya kuwalimia kwa malipo wakulima wadogo vijijini.
- (h) CCM itazitaka Serikali kuwaandaa na kuwaeneza wanakohitajika **maafisa ugani** wa fani mbalimbali za kilimo.
- (i) CCM itaona kwamba Serikali zinahimiza na kushauri juu ya umuhimu wa mazao ya kudumu kama minazi, michungwa, miembe, mifenesi, mikorosho, mibuni, michai, michikichi, n.k kwa uchumi wa kaya na wa

nchi. Katika miaka mitano ijayo, CCM itahimiza zifanyike kampeni za makusudi za kaya kupanda mazao haya na watu wenye uwezo kuanzisha mashamba makubwa ya mazao haya ya kudumu.

- (j) CCM itazitaka Serikali zihimiza na kushawishi kupanuliwa na kuanzishwa kwa kilimo cha maua, matunda (mananasi, mapesheni, *apples*) viungo (*paprika*, vanila, pilipili, vitunguu, hiliki, pilipili manga) n.k. nchini ili kukuza biashara ya nje. Aidha, kilimo cha *artemisia* (mmea wa kutengeneza dawa ya malaria) nacho kitahimizwa.
- (k) CCM itazitaka Serikali kuandaa mipango madhubuti ya kuhimiza kilimo cha mimea ya mbegu za mafuta kama ufuta, karanga, alizeti, michikichi, soya, mlonge n.k. na kushawishi ufufuaji na uanzishaji wa viwanda vya kusindika mafuta nchini.
- (l) CCM itazitaka Serikali kuhakikisha kuwa sekta ya kilimo inatengewa si chini ya asilimia 10 ya uwekezaji unaofanywa na Serikali, sambamba na lengo la Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC).
- (m) CCM itazitaka Serikali kuongeza msukumo katika kuvutia uwekezaji katika mashamba makubwa ya kilimo cha biashara.
- (n) CCM itazitaka Serikali kuhamasisha na kusaidia uanzishaji wa viwanda vya usindikaji na ufungashaji (*packaging*) wa mazao ya kilimo kwa lengo la kuyaongezea thamani, kuvutia soko na kupunguza uharibikaji na upotevu.
- (o) CCM itazitaka Serikali kutoa msukumo maalumu katika kumwezesha mkulima kupunguza upotevu wa mazao kabla na baada ya mavuno.
- (p) CCM itazitaka Serikali kuiwekea mkazo sera ya Miko/Wilaya kulima mazao kulingana na hali ya hewa ya eneo husika.

Mifugo

32. Pamoja na kwamba Tanzania ina mifugo mingi sana; mchango wa mifugo kwenye uchumi wa Taifa ni mdogo. Kwa lengo la kuendeleza Sekta ya Mifugo ili ichangie zaidi ukuaji wa uchumi wa Taifa na kuwaongezea kipato wafugaji, Serikali za CCM zitaendeleza kwa msisitizo zaidi lengo la kuzingatia zaidi ubora kuliko wingi pekee katika ufugaji. Ili kufikia lengo hilo, hatua zifuatazo zitachukuliwa katika kipindi cha 2005-2010:-

- (a) Kujenga mazingira ya kuvutia uwekezaji katika viwanda vya kuongezea thamani mazao ya mifugo kama vile ukataji nyama, usindikaji wa maziwa, utengenezaji wa bidhaa za ngozi n.k.
- (b) Kuwashawishi Watanzania wale nyama na mayai na kunywa maziwa kwa wingi zaidi kwa ajili ya kujenga afya zao na kukuza soko la ndani la bidhaa hizo.
- (c) Kufufua na kujenga mabwawa na majosho mapya kwa ajili ya mifugo.
- (d) Kuwaelimisha wafugaji umuhimu wa kuuza sehemu ya mifugo yao ili wajipatie mapato.
- (e) Kuwahimiza wafugaji kutekeleza kanuni za ufugaji bora na kwa ujumla kuwawezesha kuingia katika ufugaji wa kisasa.
- (f) Kuhifadhi mazingira kwa kuzingatia ufugaji endelevu usioharibu mazingira, rasilimali muhimu kama ardhi na vyanzo vya maji kote nchini.
- (g) Kuendelea kukuza na kuendeleza masoko ya ndani ya mifugo na mazao yake.
- (h) Kuendeleza mikakati ya kukuza Sekta ya Mifugo kupitia ugani, tiba, kinga, usambazaji wa maji na uboreshaji wa malisho.
- (i) Kuimarisha vituo vya uzalishaji wa mbegu bora za ng'ombe na mifugo mingine na kuongeza ufanisi katika usambazaji wa mbegu hizo.
- (j) Kuendelea kutenga maeneo ya wafugaji kwa lengo la kupunguza migogoro baina ya wakulima na wafugaji.

- (k) Kuendelea kuhamasisha uimarishaji na uanzishaji wa vikundi vya ushirika wa wafugaji.

Uvuvi

33. Katika kipindi kijacho cha 2005-2010, Serikali za CCM zitazidisha mkazo katika kuzitumia maliasili zilizomo katika bahari, maziwa na mito ili wavuvi watumie fursa zake kuinua hali zao za maisha. Ili kufikia lengo hilo, Serikali zitaelekezwa kuchukua hatua zifuatazo:-
- (a) Kuwasaidia wavuvi kutumia maarifa ya kisasa ya uvuvi ili kuongeza ufanisi na mapato yao.
 - (b) Kuwaelimisha na kuwahamasisha wavuvi wadogo kuimarisha na kuanzisha SACCOS ili ziwasaidie kupata mikopo.
 - (c) Kutengeneza mazingira mazuri yatakayosaidia upatikanaji wa zana za kisasa za uvuvi bila ya vikwazo.
 - (d) Kuvutia wawekezaji katika kuanzisha viwanda vya kusindika samaki, hasa katika ukanda wa mwambao wa Bahari ya Hindi na Visiwa vya Unguja, Pemba na Mafia.
 - (e) Kushawishi sekta binafsi kuanzisha viwanda vya zana za uvuvi.
 - (f) Serikali za vijiji na mitaa zitahimizwa kuelimisha wananchi juu ya umuhimu wa kupambana na uvuvi haramu.
 - (g) Msukumo maalumu utatolewa katika ufugaji wa samaki katika mabwawa.
 - (h) Kuendeleza programu mahususi ya kuzalisha na kusambaza mbegu bora za samaki.
 - (i) Kuimarisha na kuendeleza kilimo cha mwani.

Wanyamapori na Misitu

34. Umuhimu wa wanyamapori na misitu unazidi kuongezeka siyo tu katika kuvutia watalii, bali pia katika kutunza mazingira. Katika kipindi cha miaka mitano ijayo (2005–2010), Serikali chini ya CCM zitachukua hatua zifuatazo:-

- (a) Kuendelea kuelekeza nguvu zake katika kuhifadhi, kulinda, kuendeleza, kudumisha na kuvuna maliasili kwa manufaa ya Taifa letu.
- (b) Kuzipa serikali za mitaa nguvu zaidi na kuwawezesha wananchi kumiliki na kunufaika na maliasili.
- (c) Kuongeza msukumo katika kuendeleza ufugaji wa nyuki kwa ajili ya kuzalisha asali na nta kibiashara.
- (d) Kuvutia wawekezaji katika kuanzisha viwanda vya kusindika asali na nta.
- (e) Kuhimiza miji ianzishe bustani za ufugaji wa wanyamapori (*zoos*) kwa maonyesho.
- (f) Kuweka utaratibu shirikishi wa upandaji wa miti, uvunaji na udhibiti wa myoto. Ushirikishaji huo utakuwa wa sekta binafsi, NGOs na vijiji.

Utalii

35. Katika kipindi cha 2000-2005, Sekta ya Utalii ilipiga hatua kubwa katika kuimarisha vivutio vya utalii na kuitangaza Tanzania, na matokeo yake ni kuongezeka kwa kiwango kikubwa kwa idadi ya watalii wanaoingia nchini. Katika kipindi cha miaka mitano ijayo cha 2005 – 2010, Serikali za CCM zitachukua hatua zifuatazo ili kuendeleza utalii kwa nguvu zaidi:-
- (a) Kuwawezesha wananchi na serikali za mitaa, (mitaa, vijiji na vitongoji) kumiliki maeneo ya uwindaji yanayozunguka maeneo yao na hivyo kunufaika na shughuli za uwindaji katika maeneo hayo.
 - (b) Kukuza mwamko na kuendesha kampeni za kuwashawishi Watanzania kujenga utamaduni wa kutembelea vivutio vya utalii.

- (c) Kujenga chuo cha utalii ili kuimarisha mafunzo ya hoteli na utalii kwa lengo la kuongeza wingi na ubora wa watumishi wa huduma hizo.
- (d) Kufanya juhudi maalumu za kutafuta masoko mapya ya utalii katika nchi zinazoinukia kiuchumi kama China na nchi nyingine za Asia.
- (e) Kuandaa mikakati ya kuziba mianya ya uvujaji wa mapato ya utalii.
- (f) Kulisaidia Shirika la Ndege la Tanzania ili lichukue nafasi yake ipasavyo ya kuwa Shirika la Ndege la Taifa (*national flag carrier*) kwa lengo la kuliwezesha Taifa kufaidika zaidi na mapato yatokanayo na utalii.
- (g) Kuhimiza wawekezaji wa ndani na wa nje kujenga hoteli za kitalii za hadhi ya nyota 3 hadi 5.
- (h) Kuzitathmini hoteli na kuzipanga katika madaraja ya nyota zinayostahiki. Wakati huo huo kuhakikisha kuwa hoteli zinakuwa katika hali ya unadhifu.
- (i) Kupanua wigo wa aina za utalii kwa kuendeleza utalii wenye kuhusisha utamaduni, mazingira (*eco-cultural tourism*), historia, na michezo k.v. gofu n.k.
- (j) Serikali kujihusisha kwa ukamilifu katika kutangaza fursa za kitalii zilizomo nchini na kuongeza bajeti ya kutangaza utalii ifanane na zile za nchi jirani.
- (k) Kuimarisha chombo cha utalii kinachowezesha ushirikiano kati ya Serikali na sekta binafsi katika masuala ya utalii (Tourism Confederation of Tanzania).

36. Katika mkakati wa kujenga msingi wa uchumi wa kisasa, Sekta ya Viwanda ni sekta kiongozi yenye jukumu la kubadilisha uchumi kuwa uchumi wa kisasa unaojitegemea kutoka uchumi ulio nyuma na tegemezi na viwanda vyake kueneza teknolojia ya kisasa katika uzalishaji wa sekta zote muhimu zikiwamo za kilimo, maliasili n.k. Katika mtazamo huu wa msingi wa kukabili dhima ya maendeleo, malengo yafuatayo yatapelewa kipaumbele:-

- (a) Ukuaji wa sekta kufikia asilimia 15 ifikapo mwaka 2010.
- (b) SIDO na sera yenyewe ya viwanda vidogo itatazamwa upya ili kuhakikisha inakidhi lengo kuu la kujenga msingi wa uchumi wa kisasa.
- (c) Kuongeza ushiriki wa sekta isiyo rasmi na sekta ya viwanda vidogo na vya kati (SMEs) katika uzalishaji wa bidhaa.
- (d) Kuendelea na ubinafsishaji na ukodishaji wa viwanda na mashirika ya umma yaliyobaki.

37. Ili kufikia malengo hayo ya jumla,CCM itazisisitizia Serikali kuchukua hatua zifuatazo :-

- (a) Kuvutia wawekezaji katika ufufuaji wa viwanda vilivyopo na kujenga vipya katika sekta zilizopewa kipaumbele.
- (b) Kuendelea kushirikiana na asasi mbalimbali kuboresha zaidi mazingira ya uzalishaji viwandani ikiwa ni pamoja na miundombinu, sera za fedha na kodi na kutenga maeneo maalumu kwa ajili ya sekta ya viwanda vidogo na biashara ndogo.
- (c) Kuvutia uwekezaji katika viwanda vya kuongeza thamani mazao mbalimbali ya kilimo, mifugo, madini, uvuvi, maliasili n.k.

- (d) Kuongeza uwezo wa NDC katika kuongoza juhudi za uanzishaji wa viwanda mama.
- (e) Kuongeza uwezo wa SIDO katika uwezeshaji wa kitaalamu na mitaji katika sekta ya viwanda vidogo na vya kati.
- (f) Kutoa umuhimu katika kuhamasisha uwekezaji kwenye sekta za kipaumbele; yaani sekta ndogo za nguo, ngozi na usindikaji wa mazao ya kilimo, mifugo na vyakula; mkazo ukiwekwa katika mipango ifuatayo:-
 - (i) Kuendelea kutekeleza mkakati wa kuimarisha sekta ya ngozi na viwanda vya ngozi.
 - (ii) Kuendelea na utekelezaji wa programu inayolenga katika kuimarisha usindikaji wa mazao ya kilimo, mifugo na chakula.
 - (iii) Serikali kuendeleza jitihada za kuwapata wabia wa kuwekeza katika mradi wa makaa ya mawe wa Mchuchuma na mradi wa chuma wa Liganga ndani ya mfumo wa Ukanda wa Maendeleo wa Mtwara.
 - (iv) Kuendelea kuhamasisha uanzishwaji wa maeneo ya uzalishaji kwa ajili ya uuzaji nje (EPZ) na uwekezaji katika viwanda ndani ya maeneo hayo.
 - (v) Kuanzisha utaratibu wa kutenga maeneo maalumu ya kiuchumi (*Special Economic Zones – SEZs*), kwa ajili ya uzalishaji utakaolenga masoko yote ya ndani na ya nje.
 - (vi) Kubuni mpango wa kuandaa mabingwa katika fani mbalimbali za sayansi na teknolojia ya viwanda.

- (g) Serikali kutafuta wabia wa kuendeleza miundombinu ya kiufundi iliyopo nchini yenye uwezo wa kutengeneza mashine na mitambo (*machine tools*) na kukuza uwezo wa kutengeneza vipuri mbalimbali.
- (h) Kulinda, kuimarisha na kutumia uwezo wa kiteknolojia uliokwishajengwa nchini kama vile katika **karakana** za TRC, TAZARA (Mang'ula) n.k.
- (i) Kutafuta wawekezaji katika sekta ya kuunganisha magari, matrekta na mashine nyingine muhimu.

Madini

- 38. **Pamoja na ukuaji wa kasi wa Sekta ya Madini, mchango wake katika Pato la Taifa bado ni mdogo. Katika kipindi kijacho cha 2005-2010, malengo makuu ya Sekta ya Madini yatakuwa ni kuongeza sehemu ya madini inayosafirishwa ikiwa imeongezewa thamani kutoka asilimia 0.3 ya madini yanayosafirishwa ya sasa hadi kufikia asilimia 3.0 mwaka 2010.**
- 39. Katika kufikia lengo hilo, Serikali za CCM zitachukua hatua zifuatazo:-
 - (a) Kuendelea kukuza ushirikiano baina ya Serikali na sekta binafsi katika kuweka mazingira bora ya kuvutia uwekezaji katika kuanzisha migodi mipya.
 - (b) Kuweka mazingira ya kuvutia wawekezaji katika miradi ya kuongezea thamani madini kama vile ukataji wa madini na utengenezaji wa vito, chini ya utaratibu wa maeneo maalum ya kiuchumi (SEZs).
 - (c) Kuimarisha usalama migodini.
 - (d) Kuwasaidia wachimbaji wadogo kupata mikopo na maarifa mapya katika fani ya uchimbaji madini.

- (e) Kuboresha mahusiano kati ya wachimbaji wakubwa na wadogo.
- (f) Kuendeleza utafutaji wa madini, mafuta na gesi nchini.
- (g) Kuipitia upya Sera ya Madini kwa lengo la kuiboresha katika maeneo mbali mbali yakiwemo yafuatayo:-
 - (i) Ushiriki wa Serikali katika umiliki wa migodi kwa njia ya hisa kwa kuzingatia rasilimali na michango ya Serikali katika utafiti na ufikishaji wa miundombinu.
 - (ii) Ushiriki wa Serikali na wa Watanzania katika umiliki wa migodi mikubwa kwa utaratibu wa *equity participation* na ununuzi wa hisa.
 - (iii) Mfumo wa vivutio kwa wawekezaji kwa lengo la kuwezesha nchi pamoja na wananchi wake kunufaika zaidi na rasilimali hii ya taifa.
 - (iv) Utaratibu utakaoweza kuwekwa kwa makusudi kwa lengo la kuyawezesha maeneo yanayozunguka migodi kufaidika zaidi na harakati za migodi hasa katika kurekebisha athari za kijamii na kimazingira zinazotokana na uchimbaji wa madini.
 - (v) Utaratibu utakaoeleweka zaidi wa fidia na makazi mapya kwa wale wanaolazimika kuhamishwa kwa ajili ya kupisha shughuli za utafiti na uchimbaji wa madini.

Biashara na Masoko

40. Kutokana na hatua mbalimbali zilizochukuliwa katika kipindi kilichopita za kuboresha mazingira ya uwekezaji, biashara imechangamka nchini. Ili kuyalinda na kuyaendeleza mafanikio yaliyopatikana, Serikali za CCM zitachukua hatua zifuatazo katika kipindi kijacho cha 2005-2010:-

- (a) Kuweka mikakati itakayoliwezesha Taifa kuhimili ushindani wa biashara kimataifa na kuwa na uwezo wa kushiriki na kufaidika na mfumo wa biashara ya kimataifa katika mazingira ya utandawazi.
- (b) Kuendelea kuimarisha ushirikiano wa kikanda (EAC, SADC) na wa kimataifa (WTO) kwa lengo la kupanua soko la bidhaa zetu na kuvutia wawekezaji.
- (c) Kuhimiza matumizi ya teknolojia ya habari na mawasiliano (TEKNOHAMA) katika biashara.
- (d) Kuweka mfumo utakaoweka mtiririko mzuri wa masoko ya ndani.
- (e) Kuelimisha wananchi kuhusu hakimiliki.
- (f) Kuendeleza Programu Maalumu ya Uuzaji Bidhaa Nje (*Export Development Strategy* - EDS), na kuanzisha Mfuko wa Maendeleo ya Mauzo Nje (*Export Development Fund* - EDF).

41. Mafanikio ya mifumo bora ya masoko yanategemea kwa kiasi kikubwa kuwepo kwa miundombinu bora ya masoko, kupatikana kwa mitaji na mikopo, kuwepo kwa stadi za biashara, na mahusiano kati ya wadau ambayo yanaongozwa na taarifa sahihi za masoko. Kwa sababu hiyo, Serikali za CCM zitayapa kipaumbele mambo yafuatayo:-

- (a) Kuimarisha na kuendeleza mfumo wa ukusanyaji, uchambuzi na usambazaji wa taarifa na takwimu za masoko ya mazao kwa walengwa.

- (b) Kuandaa kitabu cha orodha ya wanunuzi na wasindikaji wa mazao (*Agri-business Directory*) na kuisambaza kwa wadau.
- (c) Kutoa mafunzo ya jinsi ya kutumia taarifa mbalimbali za masoko kwa vikundi vya wazalishaji, wasindikaji na wafanyabiashara wa kati ili waweze kuzalisha na kuuza kwa kufuata mahitaji ya soko.
- (d) Kuwezesha halmashauri za miji na wilaya kuwa na vitendea kazi vya kukusanya, kuchambua na kutunza taarifa za masoko katika maeneo yao.
- (e) Kutoa elimu ya kanuni na taratibu za masoko na biashara na nchi za nje hususani nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki, Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC), na nchi nyingine ambazo zinatoa upendeleo kwa bidhaa zinazozalishwa katika nchi zinazoendelea.
- (f) Kuandaa mikakati ya kuendeleza soko la ndani.
- (g) Kuratibu na kufanya tathmini ya ubora wa miundombinu ya masoko.
- (h) Kuweka mfumo utakaowezesha matumizi ya maghala kama dhamana ya kukopea.

- (i) Kuhimiza matumizi ya maghala kwa kuhifadhia mazao ya wakulima kama mkakati wa kupunguza upotevu wa mazao kabla na baada ya mavuno.